

Perusteltua vai potaskaa?

Päihteet ja tutkimus mediassa

Pohjoismainen
hyvinvointikeskus

E-SIGARETTER

95 PROSENT MINDRE

SKADELIG ENN

RØYK

Toimittajan ja tutkijan kohtaaminen

Kun toimittajat ja tutkijat kohtaavat, edessä on usein yhteentörmäys. Molemmilla ammattiryhmillä on periaatteessa sama tehtävä: ottaa selvää asioista ja välittää asiantietoa. Työskentelytavat poikkeavat kuitenkin toisistaan. Toimittajat haluavat selvittää ja selittää tapahtumia helposti ymmärrettävällä tavalla uutisnäkökulmasta, ja heillä on usein tiukka aikataulu. Tieteellinen tutkimus pyrkii tuottamaan syventävää tietoa, ei antamaan lyhyitä ja pelkistettyjä vastauksia. Jos aihepiiri on kiistanalainen ja tunteita herättävä, kuten esimerkiksi alkoholi ja huumeet, väärinymmärrysten vaara on suuri.

Tämä julkaisu pyrkii edistämään sitä, että median raportointi alkoholista ja huumeista olisi monivivahteisempaa ja perustuisi entistä enemmän faktoihin. Julkaisu on tarkoitettu erityisesti uransa alkuvaiheissa oleville, kuten esimerkiksi journalistiikkaa opiskeleville, nuorille tutkijoille ja tiedealan viestijöille mutta myös muille alkoholi- ja huumeasioiden asiantun-

tijoille, kuten esimerkiksi virkamiehille ja kansanterveysviranomaisille.

Toimittajat ja tutkijat tarvitsevat toisiaan. Moni tutkija haluaa, että hänen tutkimuksensa ylittää uutiskynnyksen, ja toimittajat haluavat löytää oikeat asiantuntijat saadakseen juttuihinsa asiantietoa. Medianäkyvyys tarjoaa tutkijalle hyvän mah-

DU KAN ALDRIG

VIDE,

**HVOR LÆNGE DU
HAR HASH I BLODET**

dollisuuden saada tutkimus suuren yleisön tietoisuuteen.

Suurin osa toimittajista ja tutkijoista tekee laadukasta työtä. Alkoholi- ja huumeutisointi on kuitenkin helposti vääristynyttä. Alkoholista ja huumeista puhuttaessa liikkeellä on paljon ristiriitaista tietoa ja eri toimijoilla, kuten esimerkiksi kansanterveystyöstä vastaavilla viranomaisilla ja alkoholiteollisuudella, on hyvin erilaiset intressit. Ihannemaailmassa alkoholista ja huumeista raportoiva toimittaja olisi lääketieteen, sosiologian, kriminologian ja yhteiskuntatieteiden asiantuntija.

Yksi tämän päivän journalismin ongelmista on kuitenkin se, että harvalla toimittajalla on mahdollisuus erikoistua tiettyihin aihepiireihin.

Erikoistoimittajat ovat nykyään harvassa. Toimittaja joutuu melkein päivittäin tarttumaan uusiin aihepiireihin. Kun tähän lisätään aikapaine, väärinymmärrysten ja virhetulkintojen riski kasvaa. Yksittäisellä tutkijalla onkin vastuu siitä, että hän tiedottaa tutkimustuloksistaan ja niihin liittyvistä asioista selkeästi ja ymmärrettävästi.

Kun kumpikin taho pyrkii ymmärtämään ja kunnioittamaan toistensa työtapoja, raportoinnista tulee todennäköisemmin totuudenmukaisempaa. Tutkijoita pitäisi mediakouluttaa ja toimittajia tiedekouluttaa. Toivomme, että tämä julkaisu auttaa osaltaan edistämään tutkijoiden ja toimittajien keskinäistä vuoropuhelua ja yhteistyötä.

***Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen seminaarikiertue "Perusteltua vai potas-
kaa? Päätteet ja tutkimus mediassa" (Missbruk av fakta? Alkohol och droger i
medierna)*** kiersi kaikki Pohjoismaat vuosina 2015–2016. Kiertueen aikana keskusteltiin Pohjoismaiden johtavien asiantuntijoiden kanssa tiedotusvälineiden alkoholi- ja huumeutisoinnista sekä siitä, kuinka toimittajat, tutkijat ja muut asiantuntijat osaisivat entistä paremmin kommunikoida toistensa kanssa. Julkaisu perustuu seminaarien aikana eri maissa käytyihin keskusteluihin sekä pohjoismaisen työryhmän yhteistyöhön. Kiitos kaikille, jotka ovat tarjonneet osaamistaan!

ÁFENGI

ER GOTT

FYRIR KÓLESTERÓLIÐ

Muuttuvat roolit

Tutkimusmaailmassa puhutaan yhä enemmän viestinnän merkityksestä. Tutkijan tehtävänä on toteuttaa niin sanottua kolmatta tehtävää: välittää tutkimustuloksiaan ja osaamistaan niin akateemisen maailman sisällä kuin sen ulkopuolellakin. Myös monet tutkimuksen rahoittajat vaativat, että tutkija tiedottaa tuloksistaan julkisuudessa. Tutkijan on siis entistä tärkeämpää pystyä popularisoimaan tutkimustuloksiaan ja saattamaan ne kaikkien saataville.

Tutkijoiden yhteistyö toimittajien kanssa on muuttunut ajan myötä. Aiemmin journalismin painopiste oli uutisfaktojen välittämisessä, mutta nykyään journalismi painottaa myös uutisoitavien tapahtumien tulkintaa ja analyysiä. Ennen tutkijat puhuivat tuloksistaan lähinnä tutkijan ominaisuudessa. Nykyään heitä pyydetään arvioimaan poliittisia päätöksiä tai heiltä odotetaan vastauksia myös erilaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä

sekä niiden taustoja ja merkitystä koskeviin kysymyksiin, jotka eivät suoraan liity heidän tutkimukseensa. Tämä on johtanut siihen, että media on kiinnostunut tietyistä tutkijaryhmistä muita enemmän. Aiemmin mediassa esiintyivät lähinnä luonnontieteellisten alojen tutkijat. Nykyään haastatellaan entistä enemmän myös humanististen ja yhteiskuntatieteellisten alojen tutkijoita.

Digitaalinen kehitys, vaihtoehtoiset viestintäkanavat ja muun muassa mainostulojen vähentyessä heikentynyt talous ovat ravistelleet journalismia voimakkaasti viimeisten vuosikymmenten aikana. Tarve saada kuluttajat kiinnostumaan mediasta on synnyttänyt ilmiön "klikkijournalismi", jossa jokainen klikkaus ja jako on tärkeä mainosten myynnin kannalta.

Muutoksista huolimatta journalismin perustehtävä on säilynyt samana, ja suuri yleisö pitää edelleen perinteisiä medioita tärkeimpinä tiedonlähteinään. Mediaan luotetaan ja median nähdään käyttävän merkittävää valtaa siinä, mitä asioita se nostaa esille. Tämä koskee myös tutkimustulosten raportointia.

Tiedealan tiedottajat toimivat myös entistä enemmän linkkeinä toimittajien ja tutkijoiden välissä. Jos yhteistyö toimii hyvin, tiedottajien merkitys tutkijalle voi olla suuri, koska tiedottaja voi auttaa häntä saamaan tutkimustuloksiaan esille asianmukaisessa muodossa tiedotusvälineissä.

Näennäinen tasapuolisuus

Tiedotusvälineet ovat vastuussa raportoinnin tasapuolisuudesta ja asiallisuudesta. Niin sanottu näennäinen tasapuolisuus (eng. false balance), edustaa eräänlaista kompastuskiveä, jossa mielipiteille ja tieteellisille tosiasioille annetaan tiedotusvälineissä yhtäläinen painoarvo.

Tasapuolinen uutisointi on hyvän journalismin perusta. Uutisoinnin tasapuolisuus ei tarkoita sitä, että kaikkien osapuolten viesti on yhtä painava. Toimittajien olisi oltava tarkkoja siinä, etteivät he anna kahdelle näkökulmalle samaa painoarvoa, jos toisella niistä on selkeästi painavampia tieteellisiä perusteita. On tärkeää tunnistaa mielipiteen ja tosiasian välinen ero. Toki tutkijoillakin voi olla mielipiteitä, mutta on tärkeää erottaa tutkimustulokset ja asiantuntijalausunnot mielipiteistä. Toimittajan velvollisuus on tehdä median kuluttajalle selväksi, esitteleekö haastateltava riippumattomia tosiasioita vai ohjaako esimerkiksi jokin kaupallinen intressi hänen näkemysensä.

Hyvä toimittaja on kriittinen ja osaa löytää eri aiheista argumentteja puolesta ja vastaan. Mutta on myös hyvä pohtia, kannattaako vastakkaisia näkemyksiä tuoda esille silloin kun ne ovat hyvin marginaalisia. Lukijalle voi esimerkiksi muodostua käsitys, että laajaan populaatioon perustuvalla tutkimuksella on sama painoarvo kuin joidenkin satunnaisesti valittujen ihmisten mielipiteillä, jos nämä esitellään vastakkaisina näkemyksinä.

Toimittajien olisi myös kiinnitettävä huomiota siihen, millaisia tutkimusprojekteja he korostavat. Tutkimus-uutisia koskeva julkisuus voi vääristyä, jos pitkäkestoisen ja laajan tutkimuksen tulokset eivät saa medianäkyvyyttä, mutta suppeammat ja ehkä toimittajan näkökulmasta helpommin työstettävät gallupit nousevat näytävästi otsikoihin.

Ennakkokäsityksiä

Joidenkin toimittajien ja tutkijoiden välillä on syntynyt erilaisia ennakkokäsityksiä. Monen tutkijan mielestä tutkimustulosten yksinkertaistaminen ja toimittajien keskuudessa toisinaan esiintyvä kyvyttömyys arvioida tutkimustulosten laatua ovat merkit-

täviä ongelmia. Jotkut tutkijat eivät siksi halua antaa haastatteluja, koska he pelkäävät, että heidän sanomaansa vääristellään. Jotkut kokevat, että heitä haastatellaan vain näön vuoksi ja että se, miten asia uutisoidaan, on päätetty jo etukäteen. Tutkijat toivovat myös toimittajien ymmärtävän, että heillä ei ole mielipidettä kaikesta, mikä heidän alaansa koskee.

Toimittajat saattavat puolestaan kokea, että tutkijat eivät ymmärrä toimittajan työn reunaehtoja, kuten selkeitä näkökulmia ja tiukkaa aikataulua. Monet toivovat, että tutkijat osaisivat paremmin popularisoida tutkimustuloksiaan ja erottaa, mikä kiinnostaa suurta yleisöä ja mikä asiantuntijoita.

Sekä toimittaja että tutkija hyötyvät, jos ennen haastattelua käydään läpi seuraavat asiat: Millainen on kysymyksenasettelu? Millainen haastattelutilanne on? Missä ominaisuudessa asiantuntijaa haastatellaan? Tutkijalla on oikeus tietää, millaisena lähteenä häntä käytetään, jotta hän voi päättää, haluaako hän osallistua haastatteluun.

ÁFENGI

ER HOLLARA EN

HREYFING

Tutkijan kannattaa etukäteen pyytää apua viestintäosastolta, jos sellainen on käytettävissä. Apua voisaadavaikakapa siihen, miten viesti kannattaa paketoita, jotta sen sisältö ei vääristy. Eli miten viestistä tehdään helposti ymmärrettävä.

Asiantuntijan yhteiskunnallinen rooli on kokenut muutoksen. Jos tutkija ei osallistu haastatteluihin, tilaa jää vähemmän asiantunteville äänille. Sosiaalinen media on johtanut siihen, että meillä on monia itsensä asiantuntijoiksi kokevia ihmisiä, jotka saavat näkyvyyttä myös perinteisissä tiedotusvälineissä. Aiemmin asiantuntijalausuntojen antajilta odotettiin muodollista pätevyyttä, mutta nykyään melkein kuka vain voi saada asiantuntijan statuksen joko koke-

muksensa tai ammattinsa perusteella. Asiantuntijuuden laajentunut määritelmä ei välttämättä ole vain huono asia, mutta toimittajien on tehtävä selväksi, mikä on faktaa ja mikä mielipidettä.

Yliopistot kehottavat tutkijoita osallistumaan enemmän yhteiskunnalliseen keskusteluun. Samanaikaisesti jotkut tutkijat pelkäävät, että kollegojen arvostus heitä kohtaan vähenee, jos he esiintyvät paljon tiedotusvälineissä. Avoimen dialogin pitäisi olla tiedejournalismin tavoitteena. Työtoverien kritiikin tai väärinymmärrysten pelko ei saa johtaa siihen, että tutkijat eristäytyvät.

E-SIGARETTER

KAN GI DEG

DATAVIRUS

Terminologia

viestinnän tärkeänä osana

“Narkkari, ongelmakäyttäjä, alkoholisti, huumeriippuvainen, alkkis, päihdeäiti”. Tässä muutama esimerkki termeistä, joita käytetään, kun tiedotusvälineissä ja julkisessa keskustelussa käsitellään ongelmakäyttöä. Sanojen valitseminen voi vaikuttaa sivuseikalta, ja toimittaja saattaa mielellään valita nimityksen, joka yleisesti tulkitaan samoin. Mutta missä määrin sanavalinnat vaikuttavat siihen, kuinka lukija tai kuulija saa vahvistusta ennakkokäsityksilleen.

Journalismin vaatimuksiin kuuluu, että otsikot ja raportit herättävät huomiota ja lukijoiden kiinnostuksen. Samaan aikaan faktojen tarkistukseen ja taustatyöhön voi jäädä kovin vähän aikaa. Tässä haastavassa työilmapiirissä toimittajan on tärkeä muistaa, että sanavalinnoilla ja tekstien sävyllä on suuri vaikutus siihen,

miten ilmiöitä kuten alkoholi, huumeet ja ongelmakäyttö ymmärretään. Toimittajan valinnat vaikuttavat siihen sävyyn, millä me puhumme esimerkiksi ongelmakäyttöön liittyvistä asioista.

Yhtenä esimerkkinä tästä mainittakoon eri aineiden nimeäminen.

”Alkoholi ja huumeet” on tavallinen ilmaisutapa, mutta nykyään riippuvuussien asiantuntijat käyttävät yhä useammin ilmaisua ”alkoholi ja muut huumeet”, koska alkoholi riippuvuutta aiheuttavana psykoaktiivisena aineena voidaan luokitella huumeeksi. Kun jälkimmäinen ilmaisutapa yleisty, voi olla, että suuren yleisön käsitys alkoholista pikkuhiljaa muuttuu.

Yleiskuva alkoholiin liittyvistä ilmiöistä saattaa selkeytyä, jos tutkijat osallistuvat entistä ahkerammin yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tutkijoiden ja toimittajien välinen yhteistyö edistää kysymysten laajempaa tarkastelua ja tuo esiin alkoholin, huumeiden ja yhteiskunnan välisen suhteen monimutkaisuuden.

Ongelmakäyttö on ennemminkin oire kuin diagnoosi

Ongelmakäytön kuvaaminen erillisenä ilmiönä on monessa tapauksessa ongelmallista. Ongelmakäyttö liittyy vahvasti sosiaaliseen eriarvoisuuteen. Tiedämme, että ongelmakäyttö (joko muiden tai oma) on yhteydessä sosioekonomiseen statukseen eli esi-

merkiksi asemaan työelämässä, asu-
mismuotoon tai koulutustasoon. Kun ongelmakäyttöön liittyvistä teemoista ja ihmisistä raportoidaan, onkin tärkeää pohtia, millaiset riskit eri ympäristöissä on ajautua ongelmakäyttäjäksi. Jotta vältettäisiin ongelmakäyttöä koskevien ennakkokäsitysten vahvistamista, on tärkeää käsitellä ongelmakäyttöön liittyviä teemoja siten, että rakenteellisia eroja ja eriarvoisuutta huomioidaan.

Esimerkki: kun jossakin artikkelissa kuvataan huumeidenkäyttöä ja siihen liittyviä ongelmia käyttäjän näkökulmasta, on tärkeää kuvailla myös sitä, millaisessa ympäristössä käyttö ja ongelmakäyttö tapahtuvat. Sosiaalisesti syrjäytyneen, kuten esimerkiksi kodittoman tai pitkäaikaisyöttömän, riski ajautua ongelmakäyttäjäksi ja mahdollisuudet päästä eroon ongelmakäytöstä eivät ole samanlaiset kuin sosiaalisesti vahvemmassa asemassa olevan henkilön, jolla on vahva, perheen, työn ja ystävien muodostama turvaverkko. Jos ongelmakäyttöä kuvataan asiana, joka johtuu vain yksilöstä ja hänen

ÄLYKKÄÄT

KÄYTTÄVÄT ALKOHOLIA

ENEMMÄN KUIN

TYHMÄT

valinnoistaan, annetaan harhaanjohtava ja epäoikeudenmukainen kuva riskien, valintojen, ongelmakäytön ja sen lopettamisen välisistä suhteista.

Viinaralli ja viinaskandaali

Sen lisäksi, että terminologia luo ja vahvistaa ennakkokäsityksiä tietyistä ryhmistä ja alueista, se vaikuttaa myös siihen, miten tulkitsemme alkoholiin liittyviä asioita ja suhtaudumme niihin. Ilmaukset kuten kaljareissu, nettiviina, viinaralli ja viinaskandaali ovat esimerkkejä sanoista, joita tiedotusvälineissä on käytetty puhuttaessa alkoholipolitiikasta, alkoholinmyynnistä ja juomatavoista. Myös tässä tapauksessa sanavalinnat määrittävät raportin sävyn.

Esimerkiksi viinaralli, jolla usein kuvataan alkoholikauppaa maiden rajoilla, antaa kuvan karnevalistisesta tapahtumasta, johon kaikki osallistuvat ja jota alkoholinmyyntiä säätelevät säädökset eivät koske. Erillisenä sanana viinaralli merkitsee säännöllisiä alkoholiostosmatkoja toiseen maahan. Pohjoismaisessa tiukan alkoholipolitiikan kontekstissa viinaralli saattaa saada lukijan mielessä monimutkaisemman merkityksen: viinaralli viittaa laista piittaamattomaan säännellyn alkoholinmyynnin sivuuttamiseen. Tämä saattaa miellyttää niitä, jotka kaipaavat liberaalimpaa alkoholipolitiikkaa, mutta häiritä niitä, joiden mielestä alkoholin helpompi saatavuus kotimaassa aiheuttaa ongelmia.

Onko alkoholin juominen normi?

Tiedotusvälineissä ja yhteiskunnallisessa keskustelussa alkoholinkäyttö nähdään usein normina juomattomuuden sijasta.

Alkoholia koskevien uutisjuttujen muotoilu ja sävy ovat hyvin erilaiset kuin esimerkiksi tupakkaa koskevien, vaikka sekin on laillinen ja riippuvuutta aiheuttava aine. Tupakoinnin hyväksyttävyyden viimeisten vuosikymmenten aikana vähentynyt, kun taas alkoholinkäyttöä pidetään edelleen normaalina.

Tiedotusvälineet kyseenalaistavat vain harvoin alkoholin asemaa osana sosiaalisia tilanteita. Kriittiset kannanotot ovat yleensä hyvin polarisoituneita: ollaan joko alkoholipolitiikan liberalisoinnin kannalla tai sitä vastaan. Keskusteluissa alkoholinkäyttöä normalisoidaan usein esimerkiksi korostamalla "kohtuukäyttäjien" ja "ongelmakäyttäjien" välistä eroa.

Suurkuluttajat kärsivät toki vakavammista alkoholihaitoista, mutta tiedotusvälineet eivät juurikaan korosta sitä, että alkoholinkäyttöön liittyvät terveysongelmat koskevat kuitenkin laaja-alaisimmin niin kutsuttuja kohtuukäyttäjiä eli keskivertokuluttajia. Tällainen vastakkainasettelu johtaa ihmisten luokitteluun "meihin" ja "niihin", jossa ongelmakäyttö ja siitä seuraavat terveysongelmat liitetään pieneen suurkuluttajien ja ongelmakäyttäjien ryhmään. Tämä luo ja vahvistaa alkoholia koskevia ennakkokäsityksiä.

SMERTESTILLENDE

PILLER

ÅBNER DØREN TIL ET
HEROINMISBRUG

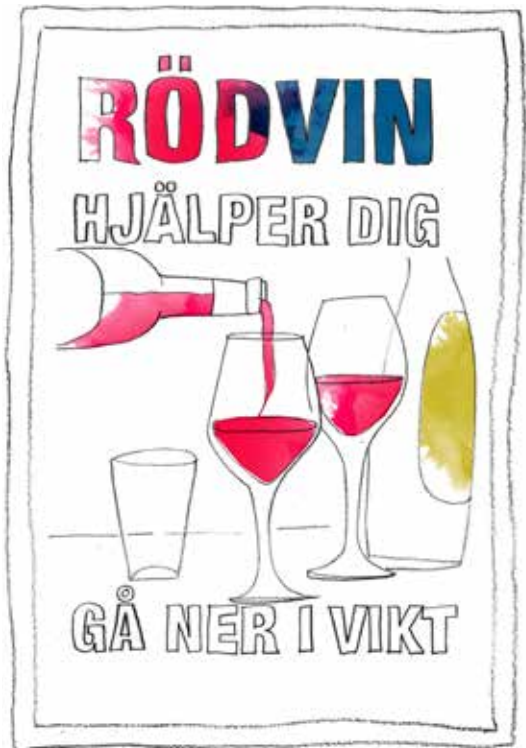
Toimittajat ja **tutkijat** vinkkaavat toisilleen

Olemme listanneet tähän joitakin vinkkejä ja toiveita toimittajilta tutkijoille ja tutkijoilta toimittajille. Vinkkien on tarkoitus herättää ajatuksia ja inspiraatiota, joka edistää toimittajien ja tutkijoiden vuoropuhelua ja yhteistyötä.

TOIMITTAJAN VINKIT TUTKIJALLE

Medianäkyvyydestä:

- ▶ Näe hyödyt siitä, että saat levite-tyksi tutkimustuloksiasi tiedotusvälineiden kautta.
- ▶ Nosta esiin keskeiset faktat ja esittele tutkimustuloksia ymmärrettävästi. Anna toimittajille vinkkejä mielenkiintoisista löydöksistä!
- ▶ Mieti, mitkä tulokset voisivat kiinnostaa tiedotusvälineitä. Kyseessä voi olla myös jokin muu teema kuin keskeisin tutkimuslöydös.
- ▶ Luo ja ylläpidä hyviä suhteita toimittajiin.
- ▶ Jos aihepiirisi on vaikeasti ymmärrettävä, ota yhteyttä tieteilisiin medianaviin, kuten esimerkiksi populaaritieteellisiin ajankohtaisohjelmiin.
- ▶ Jos käytettävissäsi on viestintäosasto, pyydä siltä apua.
- ▶ Mikäli et suostu haastatteluun, luot tilaa vähemmän asiantuntemille äänille.

Ennen haastattelua ja sen aikana:

- ▶ Mieti jo etukäteen, miksi ja kenelle tutkimustulokset ovat tärkeitä.
 - ▶ Ole käytettävissä, kun toimittajat ottavat yhteyttä esimerkiksi silloin, kun lehdistötiedote on lähetetty.
 - ▶ Ota etukäteen selvää haastattelutilanteesta (onko kyseessä suora keskusteluohjelma vai nauhoitettu haastattelu, päivälehti vai iltapäivälehti).
 - ▶ Vältä epämääräistä tutkimustulosten kuvailua ja liian laajoja tilastotietoja. Ilmaise itseäsi selkeästi ja selitä terminologiaa ja käsitteitä.
 - ▶ Painota rohkeasti niitä tutkimustuloksia, joista olet varma.
 - ▶ Ilmaise selkeästi, jos haluat välittää omia mielipiteitäsi eikä ainoastaan riippumattomia tutkimustuloksia.
 - ▶ Vastaa tarvittaessa rohkeasti: "En tiedä".
 - ▶ Sinulla on oikeus tarkistaa lausumasi ennen niiden julkaisua ja pyytää oikaisua jälkikäteen.
- Muista myös nämä:**
- ▶ Tutustu toimittajan työskentelyprosessiin (uutiskriteerit, näkökulmat jne.) ja toimittajan työtä sääteleviin journalistin ammattiohjeisiin.
 - ▶ Muista, että toimittaja työskentelee kovan aikapaineen alla.
 - ▶ Pyri vuoropuheluun. Älä eristäydy kritiikin tai väärinymmärrysten pelon vuoksi.
 - ▶ Edistä hyvää journalismia teemmällä toimittajan kanssa yhteistyötä.
 - ▶ Jos mahdollista, osallistu tutkijoille järjestettävälle mediakurssille.

TUTKIJAN VINKIT TOIMITTAJALLE

Kun luet lehdistötiedotteen tai muun tutkimusta koskevan tekstin, mieti:

- ▶ Kuka tutkimuksen on tehnyt ja miksi?
- ▶ Onko tieto edelleen ajankohtaista?
- ▶ Millainen tutkimus on kyseessä, ja millaisia menetelmiä siinä on käytetty?
- ▶ Miten ja minne tutkimusaineisto on kerätty?
- ▶ Millainen tutkittu joukko on, keitä se edustaa ja kuinka kattavasti?
- ▶ Kuka tutkimuksen on rahoittanut? Sisältyykö asiaan eturistiriitoja?
- ▶ Onko rahoittaja voinut vaikuttaa julkaistuihin tuloksiin?
- ▶ Mikä on tutkimuksen laatutaso?
- ▶ Missä tutkimus on julkaistu?

Kun haastattelet tai tuotat journalistisia tuotoksia:

- ▶ Harkitse, kuka on asiantuntija – älä kuuntele vain äänekkäimpiä.
- ▶ Kunnioita sitä, että jotkut tutkijat haluavat puhua vain tutkimustuloksista kun taas toiset kertovat mielellään myös omista näkemyksistään.
- ▶ Jäsennä tuotoksesi niin, että siitä selviää, mikä on faktaa ja mikä mielipidettä.
- ▶ On hyvä sisällyttää uutiseen tietorudun, jossa kerrotaan kyseisestä tutkimuksesta.
- ▶ Pohdi, missä yhteydessä käytät kansan ääntä eli ns. kadunmiesten haastatteluja, ja kuinka muutokset kysymykset.
- ▶ Vältä kaavoihin kangistuneita stereotyyppioita.
- ▶ Sanavalinnoilla on suuri vaikutus siihen, miten lukija ymmärtää aiheen.
- ▶ Tutkijat ovat asioista eri mieltä, joten ole kriittinen.
- ▶ Tutki myös ne projektit, joilla näyttää olleen hyvä tarkoitus mutta jotka ovat epäonnistuneet tavoitteissaan (esimerkiksi huumeidenvastainen kampanja).
- ▶ Suhtaudu kriittisesti yleisiin ennakkokäsityksiin alkoholiongelmallisista ja huumeidenkäyttäjistä.
- ▶ Ongelmakäyttö on yleensä aina osa suurempaa ja monimutkaisempaa sosiaalista ongelmaa. Jos olet epävarma siitä, oletko osannut kattavasti kuvata ilmiön monimutkaisuutta, ota yhteyttä tutkijaan, joka on alan asiantuntija.
- ▶ Jos olet kiinnostunut, voit osallistua kursseille, joilla käsitellään tutkimusmenetelmiä ja laajentaa näin osaamistasi.

Muista myös nämä:

- ▶ Tutkimus on kumulatiivista ja pitkäjänteistä työtä. Yksittäisten tutkimusten tulokset eivät aina ole oikeita.

VAROITUS UUDESTA
HUUMEEESTA:

“40 KERTAA
PAHEMPI
KUIN HEROIINI”

Tutkimusmaailman termit ja käsitteet

Tutkijat käyttävät monia käsitteitä ja termejä, joiden ymmärtäminen on tärkeää, jos haluaa ottaa selvää tutkimustuloksista ja välttää väärinkäsityksiä. Olemme koonneet tähän joitakin termejä, joista voi olla apua.

Perustutkimus: Systemaattista ja järjestelmällistä uuden tiedon tuottamista.

Soveltava tutkimus: Kehittää tapoja, joilla olemassa olevaa tutkimusta voidaan soveltaa.

Kehittämistyö: Tutkimustulosten käyttöä erilaisiin kehittämistarkoituksiin.

Selvitys: Olemassa olevien olosuhteiden kuvausta, tutkimusten ja toimenpiteiden kuvausta tietyllä alueella.

Tieteellisen artikkelin on noudatettava tieteellisille julkaisuille määriteltyä muotoa ja sen pitää olla tieteellisesti arvioitu (peer-reviewed). Tieteellisiä julkaisuja luokitellaan vaikuttavuuskertoimen eli julkaisun artikkeleihin kohdistettujen viittausten lukumäärän perusteella. Vaikuttavuuskerroin määrittää tiedemaailmassa sen, kuinka merkittävä jokin julkaisu on omalla alallaan. Moni tutkija pitää vaikuttavuuskerrointa laadun mittarina.

Meta-analyysi on tutkimustapa, joka valaisee ja analysoi tietyllä alalla tehtyä tieteellistä tutkimusta ja tekee sen pohjalta johtopäätöksiä.

Määrälliselle tutkimukselle on tyypillistä, että suora kontakti tutkittavaan ryhmään tai populaatioon on vähäistä. Tulokset perustuvat ensisijaisesti siihen, että tutkittava populaatio on tarpeeksi suuri ja että tehdyt havainnot pätevät koko populaatioon, eivät yksittäisiin poikkeustapauksiin. Kyseylomaketutkimukset, epäsuora havainnointi tai strukturoidut haastattelut ovat esimerkkejä määrällisistä tutkimusmenetelmistä. Määrällisiä ovat myös tutkimukset, joissa tietoa haetaan erilaisista rekistereistä (esim. terveydenhoidon tai sosiaalipalveluiden rekisterit).

Laadulliset tutkimukset keskittyvät muutamiin yksilöihin, ja ne antavat syventävää tietoa valitusta aiheesta. Tutkimus on joustavaa ja tutkija on suoraan tekemisissä tutkittavien yksilöiden tai ryhmien kanssa. Yksilö- ja ryhmähaastattelut, tapaustutkimukset ja osallistuva havainnointi ovat esimerkkejä laadullisista menetelmistä.

Sekä laadullisen että määrällisen tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa. Metodista riippumatta raportoinnin ja analyysin on oltava objektiivista ja perustelujen uskottavia ja asiallisia.

Näennäiseen tasapuolisuuteen törmää journalistisessa raportoinnissa silloin, kun pyritään tasapuoliseen uutisointiin siten, että epäoleellinen pienen ryhmän mielipide nostetaan esiin vastakkaisena näkökulmana esimerkiksi hyvin perustelluille tutkimustuloksille.

Eturistiriita syntyy, kun kirjoittajalla on sidoksia, jotka saattavat vaarantaa tekstin objektiivisuuden. Eturistiriidat saattavat olla henkilökohtaisia, kaupallisia, poliittisia, akateemisia tai taloudellisia, ja ne voivat johtaa siihen, että kirjoittajan ammatillinen arviointikyky kyseenalaistuu. Tällaisten tilanteiden välttämiseksi, kirjoittajan on hyvä tehdä selkoa mahdollisista sidoksistaan. Päihteistä puhuttaessa eturistiriitojen riski on erityisen suuri, koska tutkimusta

rahoittavat alkoholi-, tupakka- ja lääketeollisuus sekä lukuisat etujärjestöt.

Jotkin kustantamot julkaisevat **näennäistieteellisiä julkaisuja**. Kirjoittajat, jotka haluavat julkaista artikkeleitaan eivät saa näiltä julkaisuilta sellaisia palveluita, joita luotettavat tieteelliset julkaisut pyytävät siitä huolimatta, että kirjoittajat maksavat näennäistieteellisiä julkaisuja kustantaville kustantamoille artikkeliansa julkaisusta. Nämä kustantamot tunnistaa usein siitä, että esimerkiksi julkaisun päätoimittajan nimeä, toimituskunnan tietoja, artikkelihintoja, digitaalista arkistoa, kotipaikkaa jne. on vaikea löytää.

**OMFATTANDE
FORSKNING**

VISAR

◦ DET LÖNAR SIG ATT
DRICKA ALKOHOL

JULKAISUN TEKIJÄT

Jessica Gustafsson, Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen viestinnän erityisasiantuntija, Suomi. Jessica on aiemmin työskennellyt uutis- ja ajankohtaistomittajana Ylellä ja toiminut sosiaali- ja terveysministeriön tiedottajana.

Nina Karlsson, Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen projektivastaava, Suomi. Nina hoitaa pohjoismaista projekti- ja tutkimuskoordinointia alkoholi- ja huumeasioissa.

Työryhmä

Anna Raninen, osastopäällikkö, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), Ruotsi

Astrid Renland, toimittaja, Rus & Samfunn -lehti, Norja

Judit Hadnagy, viestintäpäällikkö, Pohjoismaisen hyvinvointikeskus, Ruotsi

Rafn M Jónsson, projektivastaava, Embætti Landlæknis (Terveyslaitos)

Simone Sefland Pedersen, projektikoordinaattori, Information-lehti, Tanska

Tuukka Tammi, tutkija ja päätoimittaja, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos / Yhteiskuntapolitiikka-lehti, Suomi

OSALLISTUJAT POHJOISMAISISSA SEMINAAREISSA

Suomi

Esa Väliverronen, viestinnän professori, Helsingin yliopisto

Heikki Hiilamo, sosiaalipolitiikan professori, Helsingin yliopisto

Marjatta Montonen, erityisasiantuntija, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Päivi Repo, toimittaja, Helsingin Sanomat

Tuukka Tammi, tutkija ja päätoimittaja, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Ulla Järvi, pääsihteeri, Suomen tiedetoimittajain liitto

Ruotsi

Björn Johnson, dosentti, Malmö Högskola

Cissi Askwall, pääsihteeri, Vetenskap & Allmänhet -järjestö

Mats Ramstedt, dosentti, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)

Matts Lindqvist, viestinnän erityisasiantuntija, Pohjoismaiden ministerineuvosto

Miki Agerberg, toimittaja, Läkartidningen -lehti

Norja

Astrid Renland, toimittaja, Rus & Samfunn -lehti

Knut-Inge Klepp, osastopäällikkö, Folkehelseinstituttet

Linn Stalsberg, vapaa toimittaja

Ole André Sivertsen, ohjelmajohtaja/konseptikehittäjä

Tord Finne Vedøy, tutkija, Folkehelseinstituttet

Tanska

Hanne Fall Nielsen, reportaasipäällikkö, Jyllands-Posten-lehti

Helge Kvam, opettaja, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole

Lars Iversen, hallituksen jäsen, Alkohol & Samfund -järjestö

Torsten Kolind, lehtori, Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet

Søren Ørsted Pedersen, lehdistöpäällikkö, Rådet for Sikker Trafik

Islanti

Guðrún Hálfðánardóttir, toimittaja, mbl.is

Rafn M Jónsson, projektivastaava, Embætti Landlæknis (Terveyslaitos)

Ólöf Skaftadóttir, toimittaja, Fréttablaðið-lehti

Jóna Margrét Ólafsdóttir, sosiaalityön lehtori, Háskóli Íslands (Islannin yliopisto)

Ingibjörg Rósa Björnsdóttir, journalistiikan ja viestinnän opettaja,

Háskóli Íslands (Islannin yliopisto)

Ahvenanmaa

Albin Dahlin, toimituspäällikkö, Ålands Radio och TV

Astrid Olhagen, vapaa toimittaja

Fredrik Rönnlund, vt. sosiaalitarkastaja, Ahvenanmaan maakuntahallitus

Christer Strand, Ålands Motorföräres Helynykterhetsförening r.f. -järjestön puheenjohtaja

Åke Mattsson, aiemmin huumepoliisi, poliitikko

Pohjoismainen hyvinvointikeskus
+358 (0)20 7410 880
helsingfors@nordicwelfare.org
www.nordicwelfare.org

**Pohjoismainen
hyvinvointikeskus**